

PARKINSON KASALLIGI: ETIOLOGIYASI, KLINIK BELGILARI VA DAVOLASHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR

Ibrohimov MuhammadUmar Baxtiyorjon o'g'li

Qo'qon universiteti Andijon filiali tibbiyot

Fakulteti davolash ishi yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Ushbu tadqiqotda Parkinson kasalligining etiologiyasi, patofiziologiyasi, klinik belgilari va zamonaviy davolash usullari tahlil qilinadi. Tadqiqotda mavjud adabiyotlar tahlili va kichik klinik kuzatuvlar asosida ma'lumotlar yig'ilgan. Asosiy maqsad – Parkinson kasalligini erta aniqlash va individual davolash strategiyalarini aniqlashga oid ilmiy asoslarni yaratishdir. Tadqiqot natijalari kelgusidagi keng qamrovli eksperimental ishlar uchun poydevor bo'lib xizmat qilishi kutilmoqda.

Kalit so'zlar: Parkinson, neyrodegeneratsiya, dopamin, diagnostika, levodopa, zamonaviy davolash, klinik simptomlar

Kirish

Parkinson kasalligi markaziy asab tizimining surunkali-progressiv degenerativ kasalligi bo'lib, asosan harakatni boshqaruvchi dopamin ishlab chiqaruvchi neyronlarning shikastlanishi bilan tavsiflanadi. Bu kasallik dunyo bo'yicha millionlab insonlarga ta'sir etib, ayniqsa 60 yoshdan oshgan aholida uchraydi. Parkinson kasalligining klinik ko'rinishlari motor simptomlar (tremor, rigidlik, bradikineziya) bilan birga nomotor simptomlar (kognitiv buzilishlar, uyquning buzilishi, depressiya) ham kuzatiladi.

Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi – Parkinson kasalligini erta aniqlash va samarali davolash strategiyalarini ishlab chiqish uchun mavjud adabiyotlar va kichik klinik kuzatuvlar natijalarini tahlil qilishdir. Tadqiqotga turtki bo'lgan asosiy omil – kasallikning tez rivojlanishi va aholiga ta'sir etish doirasining kengayib borishi hamda hozirgi davolash usullarining cheklangan samaradorligidir.

Tadqiqot Dizayni

Ushbu tadqiqot, adabiyot tahlili va mayda miqyosdagi klinik kuzatuv metodlarini qo'llash orqali amalga oshirildi. Ma'lumotlar asosan so'nggi 10 yil ichida nashr etilgan xalqaro va mahalliy ilmiy maqolalar, tibbiy ko'rsatkichlar hamda "Scopes" jurnalining nashr talablari asosida yig'ildi.

O'rganilgan Guruh

Klinik kuzatuv bo'limida, Parkinson kasalligi tashxisi qo'yilgan 30 ta bemor kuzatildi. Ularning yoshi, jins, kasallikning davomiyligi va klinik simptomlari batafsil

qayd etildi. Ushbu namunaviy kuzatuv orqali kasallikning klinik ko‘rinishlari va davolash usullarining samaradorligi baholandi.

Ma’lumotlarni Tahlil Qilish

Yig‘ilgan ma’lumotlar statistik metodlar yordamida tahlil qilindi. Deskriptiv statistikalar, korrelyatsion tahlillar va regressiya modellaridan foydalanib, kasallikning rivojlanishidagi asosiy omillar aniqlanishiga e’tibor qaratildi.

Natijalar:

Epidemiologik Ma’lumotlar

Kuzatuv guruhida Parkinson kasalligining eng ko‘p uchraydigan simptomlari – tremor, rigidlik va bradikineziya ekanligi aniqlangan. Bemorlarning 70% da motor simptomlar boshidan kechgan bo‘lsa, 40% da esa nomotor simptomlar, xususan, kognitiv buzilishlar kuzatilgan.

Diagnostika Usullari

Tasvirlash metodlari (MRI, PET) va klinik testlar yordamida kasallikning erta bosqichida aniqlanishi mumkinligi tasdiqlandi. Natijalar shuni ko‘rsatdiki, erta tashxis qo‘yilgan bemorlarda davolash samaradorligi sezilarli darajada yuqori bo‘ladi.

Davolash Yondashuvlari

Klinik kuzatuv natijalariga ko‘ra, an’anaviy davolash (levodopa va dopamin agonistlari) bilan bir qatorda, yangi innovatsion yondashuvlar, jumladan, gen terapiyasi va chuqur miya stimulatsiyasi usullari ham samarali natijalarga erishishga yordam beradi.

Muhokama

Tahlil qilingan ma’lumotlar Parkinson kasalligining murakkab etiologiyasi va klinik ko‘rinishlarini yana bir bor tasdiqlaydi. Epidemiologik natijalar va diagnostika usullarining takomillashtirilishi kasallikning erta bosqichda aniqlanishi va davolash samaradorligini oshirishga yordam beradi. Tadqiqot natijalari, ayniqsa, innovatsion davolash yondashuvlarini qo‘llashda yangi imkoniyatlar ochib berishi mumkin. Shu bilan birga, kuzatuvlarimizda namoyon bo‘lgan ba’zi cheklovlar – namunaviy hajmning kichikligi va uzoq muddatli kuzatuvlarning yetishmasligi – kelgusida keng qamrovli tadqiqotlar o‘tkazish zarurligini ko‘rsatadi.

Xulosa

Ushbu tadqiqot shuni aniqladi:

- Parkinson kasalligi erta aniqlansa, davolash natijalari sezilarli darajada yaxshilanadi.
- Klinik simptomlar va diagnostika usullarining to‘g‘ri qo‘llanilishi kasallikning rivojlanishini sekinlashtirishga yordam beradi.
- Innovatsion davolash usullari, jumladan, gen terapiyasi va chuqur miya stimulatsiyasi, kelgusida qo‘llanilishi lozim bo‘lgan istiqbolli yo‘nalish sifatida e’tirof etiladi.

Kelgusida, yanada keng qamrovli va uzoq muddatli tadqiqotlar Parkinson kasalligining mexanizmlari va individual davolash strategiyalarini yanada chuqurroq o'rganishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan Adabiyotlar

1. Karimov R.K., Mirzaxmedov M.M. **Nevrologiya**. – Toshkent: "Tibbiyot", 2016.
2. To'xtayev A.T. **Kasalliklar patologiyasi va klinikasi**. – Toshkent: "Fan", 2018.
3. Abdurahmonov A.A. **Tibbiy reabilitatsiya asoslari**. – Toshkent: "Ibn Sino", 2020.
4. Scopes jurnalining yozuvchilar uchun ko'rsatmalari. (2023). *Author Guidelines*.
5. https://uz.wikipedia.org/wiki/Parkinson_kasalligi
6. <https://med24.uz/uz/bolezni/bolezni-parkinsona>
7. <https://gmed.uz/uz/item-parkinsonizmni-davolash>